

Δασικές πυρκαγιές στην Αχαΐα και την Κεφαλονιά:

Αίτια & Πρόληψη

του Δρ. Μιλτιάδη Αθανασίου, εξωτερικού συνεργάτη του WWF Ελλάς

Η μείωση του αριθμού των δασικών πυρκαγιών, η μείωση της έντασής τους, η μείωση των καμένων εκτάσεων, είναι βασικοί στόχοι της πρόληψης των δασικών πυρκαγιών.

Αρκετές από τις καταστροφικές πυρκαγιές των προηγούμενων ετών έχουν ξεκινήσει από εμπρησμό από πρόθεση. Υπάρχουν περιοχές όπου το πρόβλημα είναι ο “εμπρησμός από πρόθεση” και συχνά συνδέεται και με κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, με το ιδιοκτησιακό καθεστώς, την ιστορία των περιοχών ή την έλλειψη δασικών χαρτών.

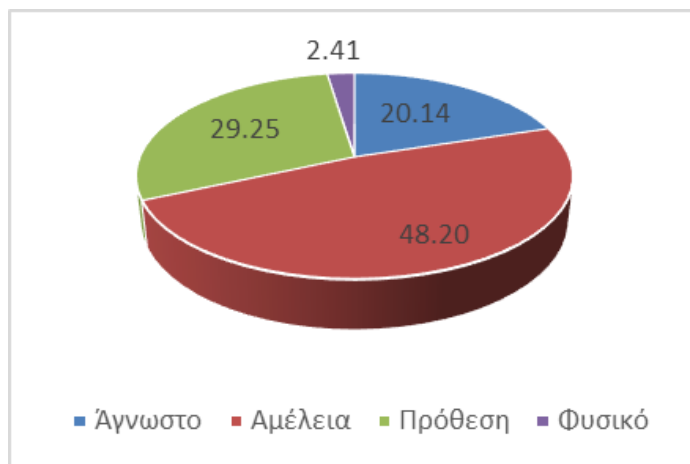
Υπάρχουν, όμως, και πολλά παραδείγματα δασικών πυρκαγιών οι οποίες ξεκίνησαν από αμέλεια, ήταν ιδιαίτερα καταστροφικές ενώ κάποιες από αυτές προκάλεσαν ακόμη και θανάτους συνανθρώπων μας (σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη και εμπειρών πυροσβεστών). Οι περιπτώσεις των δυστυχημάτων που συνέβησαν στην Αρτέμιδα Ηλείας το 2007, στο Βαθύ Λακωνίας το 2011 και στη Σιδηρούντα της Χίου το 2016, είναι τρία τέτοια χαρακτηριστικά παραδείγματα. Και στις τρεις αυτές περιπτώσεις, τα αίτια έναρξης της πυρκαγιάς, ανήκουν στην κατηγορία “εμπρησμός από αμέλεια”. Και μπορεί πολύ εύκολα κάποιος να βρει πολλά ακόμη τέτοια παραδείγματα, δυστυχώς.

Ο καθένας από εμάς μπορεί να γίνει εμπρηστής από αμέλεια αν μια ζεστή μέρα με ξηρή ατμόσφαιρα - ακόμη κι αν ο άνεμος δεν είναι ιδιαίτερα ισχυρός, πόσο μάλλον αν είναι - αποφασίσει να κάψει κλαδιά, ή να χρησιμοποιήσει μία ηλεκτροκόλληση ή ένα ηλεκτρικό τροχό κοπής πάνω από ξερά χόρτα ή κοντά σε ξερά χόρτα ή αν αποφασίσει να ψήσει στην εξοχή ή αν δεν είναι προσεκτικός κατά το κάπνισμα των μελισσιών, κι όλα αυτά επειδή απλά θεωρεί ότι “ξέρει” ή επειδή θεωρεί ότι “δεν θα συμβεί σε αυτόν”.

Η δουλειά που χρειάζεται να γίνει για να μειώσουμε τον αριθμό των δασικών πυρκαγιών που ξεκινούν από αμέλεια, δεν αποδίδει από την μια μέρα στην άλλη αλλά αξίζει να προσπαθούμε διαρκώς, έστω και εντός της αντιπυρικής περιόδου. Όμως, η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών δεν είναι εφικτό να οργανωθεί προς τη σωστή κατεύθυνση χωρίς τη διερεύνηση των αιτίων και την ανάλυση των σχετικών δεδομένων. Οι πυρκαγιές που ξεκινούν από αμέλεια, ξεκινούν από το δίκτυο μέσης

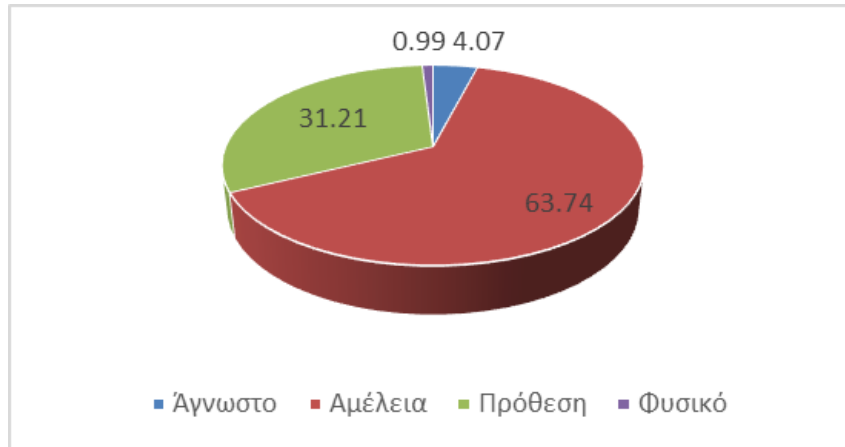
τάσης της Δ.Ε.Η., από μεγαλύτερους ή μικρότερους χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων (Χ.Α.Δ.Α), από κάψιμο κλαδιών κατά τις αγροτικές εργασίες, από μελισσοκομικές εργασίες, από σπινθήρες που προέρχονται από ηλεκτρικά εργαλεία όπως τροχοί κοπής κ.α., από τη στάθμευση αυτοκινήτων πάνω σε ξερά χόρτα, από συνανθρώπους μας που ψήνουν στο ύπαιθρο, από τραίνα, από τσιγάρα που απορρίπτονται αναμμένα και από άλλα, πιο σπάνια, αίτια.

Με αφορμή την εκστρατεία «Η φωτιά σε αφορά» (www.gr/fires) που χρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο, το WWF Ελλάς προχώρησε σε ανάλυση των αιτιών δασικών πυρκαγιών σε Αχαΐα και Κεφαλονιά, αξιοποιώντας δεδομένα που παραχωρήθηκαν από τη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Εγκλημάτων Εμπρησμού (Δ.Α.Ε.Ε.) του Πυροσβεστικού Σώματος, για το χρονικό διάστημα από το 2000 έως και το 2016. Με βάση την ανάλυση μας, **το 48% των δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στην Αχαΐα, ξεκίνησε από εμπρησμό από αμέλεια**, σχεδόν το 30% ξεκίνησε από εμπρησμό από πρόθεση, περίπου το 2% από κεραυνούς (τα μόνα φυσικά αίτια) και το 20% από αίτια τα οποία είναι ανθρωπογενή μεν αλλά άγνωστα δε (Σχήμα 1).

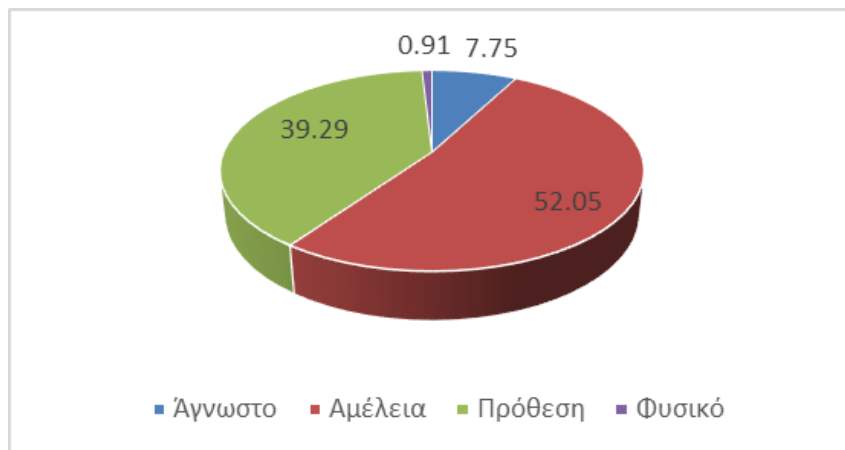

Σχήμα 1: Κατηγορίες αιτιών έναρξης δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στην Π.Ε. Αχαΐας

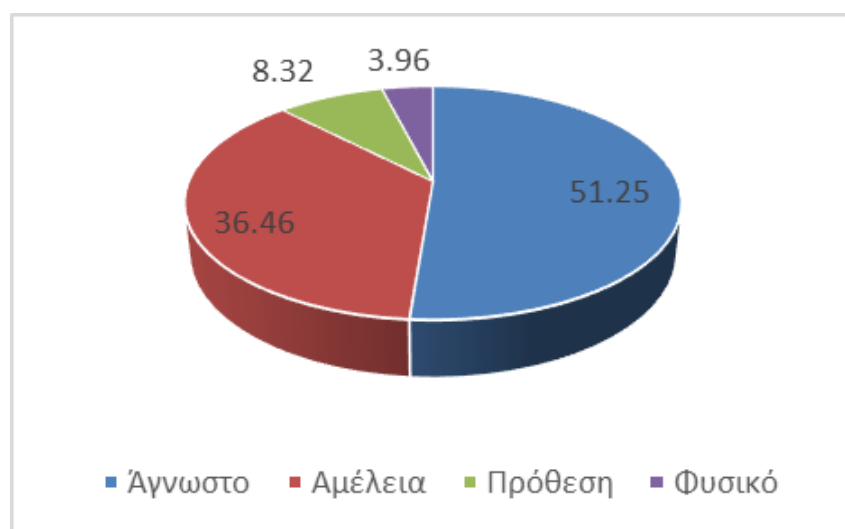
Πιο συγκεκριμένα, από αμέλεια, ξεκίνησε σχεδόν το 64% των δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στη Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.) της Πάτρας (Σχήμα 2) και το 52% των πυρκαγιών πέριξ της πόλης της Πάτρας (Σχήμα 3) ενώ στο Αίγιο, την Κάτω Αχαΐα και τα Καλάβρυτα τα ποσοστά αμέλειας είναι επίσης αρκετά υψηλά, περίπου 37%, 35% και 30%, αντίστοιχα (Σχήματα 4, 5 και 6).

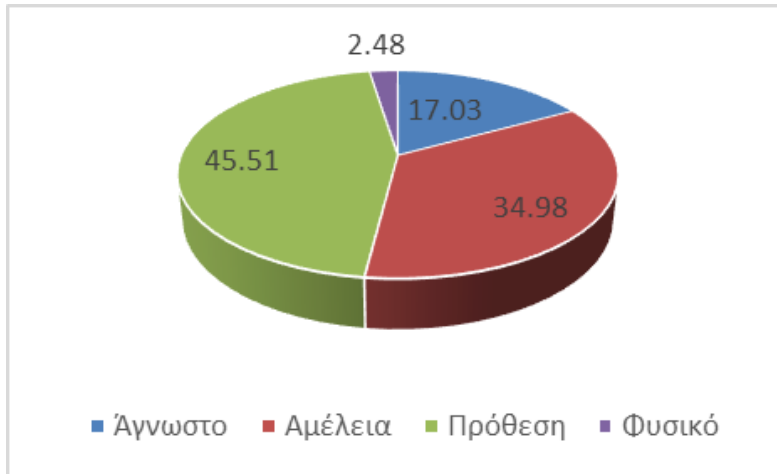
Σχήμα 2: Κατηγορίες αιτίων έναρξης δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στη Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.) της Πάτρας

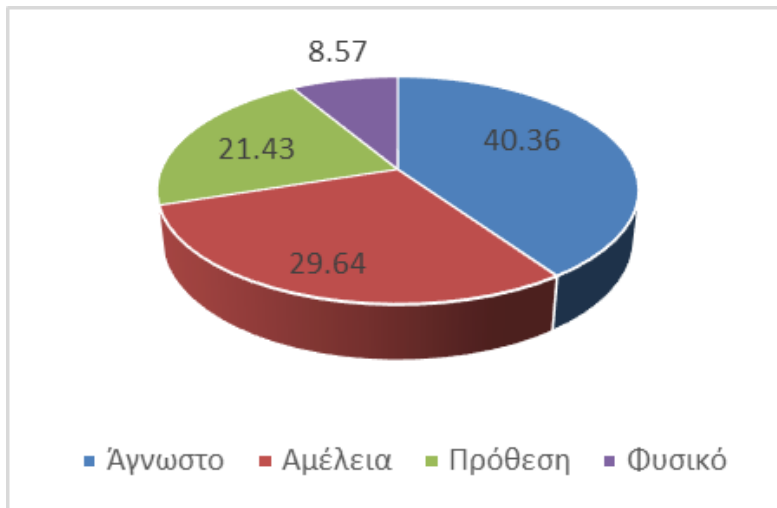
Σχήμα 3: Κατηγορίες αιτίων έναρξης δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στη Πάτρα

Σχήμα 4: Κατηγορίες αιτίων έναρξης δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στο Αίγιο

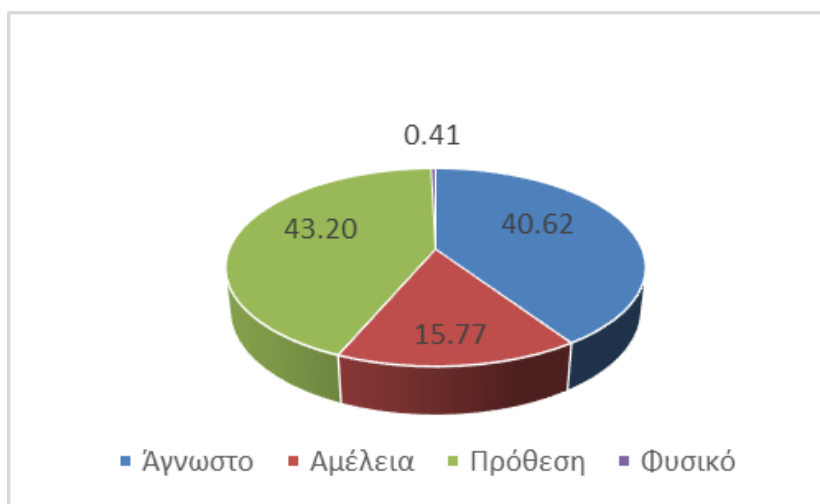

Σχήμα 5: Κατηγορίες αιτίων έναρξης δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στα Λεχαινά

Σχήμα 6: Κατηγορίες αιτίων έναρξης δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στα Καλάβρυτα

Για την Κεφαλονιά, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Από αμέλεια, ξεκίνησε μόνο το 16% των δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών, το 0,5% περίπου από κεραυνούς (τα μόνα φυσικά αίτια), άγνωστα εμφανίζονται να είναι τα αίτια για το 41% των περιπτώσεων και από εμπρησμό από πρόθεση ξεκίνησε σχεδόν το 43% των πυρκαγιών (Σχήμα 7).

Σχήμα 7: Κατηγορίες αιτίων έναρξης δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών στη Κεφαλονιά

Η μείωση του αριθμού των δασικών πυρκαγιών, συχνά απαιτεί βαθιά ανάλυση για την κατανόηση πολύπλοκων προβλημάτων, τοπικών συνθηκών και σημαντικών ιδιαιτεροτήτων. Και στις δύο περιοχές, Αχαΐα και Κεφαλονιά, η δουλειά που πρέπει να γίνει είναι δύσκολη και δεν εξαντλείται – ειδικά στην περίπτωση της Κεφαλονιάς - στην εφαρμογή μέτρων και την υλοποίηση ενεργειών για την μείωση του αριθμού των δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών που ξεκινούν από αμέλεια.

Υψηλό ποσοστό άγνωστων αιτίων - όπως το παραπάνω 41% για την Κεφαλονιά - μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να σχετίζεται και με κοινωνικούς παράγοντες ή και με μια - στην καλύτερη περίπτωση - εσωστρέφεια της τοπικής κοινωνίας ή με την άρνησή της να δηλώσει ό,τι γνωρίζει, αφήνοντας του εκτός των τειχών της, να υποθέτουν ή να εικάζουν. Επιπλέον το υψηλό ποσοστό 43% του “εμπρησμού από πρόθεση”, μπορεί με κάποιον τρόπο να συνδέεται σ’ ένα βαθμό και με το ιδιοκτησιακό καθεστώς, με την έλλειψη δασικών χαρτών, με κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους, με λόγους αντεκδίκησης, ακόμη και με την ιστορία του νησιού. Οι παραπάνω αριθμοί δείχνουν κάποιες από τις τάσεις που διαμορφώνονται στις περιοχές αυτές αλλά από μόνοι τους δεν επιτρέπουν ενδελεχή ανάλυση και ισχυρή τεκμηρίωση για την υποστήριξη αποτελεσματικών και αποδοτικών αποφάσεων στα πλαίσια κάποιου αντιτυρικού σχεδίου. Στο μέλλον, επιπλέον πληροφορίες όπως το σημείο έναρξης των δασικών και αγροδασικών πυρκαγιών και η καμένη τους έκταση – καθώς και επιπλέον χωρικά και περιγραφικά δεδομένα - μπορούν να βοηθήσουν

σημαντικά έτσι ώστε να γίνουν αντιληπτές αλλά και να αναδειχθούν η χωρική κατανομή και η διάσταση του προβλήματος, κατά τόπους.

Παρόλο που οποιοδήποτε συμπέρασμα και για τις δύο περιοχές θα ήταν παρακινδυνευμένο, διότι χρειάζεται να γίνει πολύ περισσότερη δουλειά για να είμαστε σε θέση να εξάγουμε συμπεράσματα που να είναι χρήσιμα από πρακτική άποψη, εν τούτοις θα μπορούσαμε, κλείνοντας, να σημειώσουμε τα παρακάτω.

Για την περίπτωση της Αχαΐας, η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών για: α) τον πολύ σημαντικό ρόλο που μπορούν να παίξουν στην έγκαιρη ειδοποίηση του Πυροσβεστικού Σώματος – στον αριθμό 199 - σε περίπτωση πυρκαγιάς καθώς και για β) το τι πρέπει να αποφύγουν έτσι ώστε να μην προκαλέσουν οι ίδιοι την έναρξη μιας πυρκαγιάς από αμέλεια, έχει μεγάλη σημασία. Χρειάζεται να δοθεί έμφαση σε κάτι τέτοιο και αξίζει τον κόπο.

Το παραπάνω, αν και δεν πρέπει να λείπει, δεν φαίνεται όμως να μπορεί να βοηθήσει τόσο στην περίπτωση της Κεφαλονιάς όπου πρέπει αρχικά, τουλάχιστον, να διευκρινιστεί:

α) ποιο μέρος του 41% των αγνώστων αιτίων αντιστοιχεί σε αμέλεια και ποιο αντιστοιχεί σε πρόθεση έτσι ώστε να φανεί αν το “αρχικό” 43% της πρόθεσης είναι στην πραγματικότητα 50, 65 ή 75% και στη συνέχεια

β) ποια είναι τα διαχειριστικά ή/και τα “αστυνομικά” μέτρα που χρειάζεται να ληφθούν εκεί και με ποιον τρόπο θα αξιολογείται η αποτελεσματικότητά τους.

Ακολουθώντας βήματα σαν και τα παραπάνω, θα αναδειχθούν προτεραιότητες που μπορεί να μη λύσουν τα προβλήματα από την μια μέρα στην άλλη αλλά σίγουρα θα αποτελέσουν το αρχικό πλαίσιο και σε κάποιες περιπτώσεις τη βάση πάνω στην οποία θα μπορέσουν να ευδοκιμήσουν οι μελλοντικές μας προσπάθειες για την μείωση των δασικών πυρκαγιών και των επιπτώσεών τους στο φυσικό περιβάλλον.